

### DE RECTORALE REDE VAN PROF. DR. H. M. J. SCHEFFER

Ter gelegenheid van de viering van de 330e Dies Natalis van de Rijksuniversiteit te Utrecht heeft Prof. Dr. H. M. J. SCHEFFER, in zijn kwaliteit van Rector-Magnificus, tijdens een plechtige zitting in de Domkerk een rede uitgesproken. Het onderwerp daarvan was ingegeven door zijn verontrusting over het feit dat de bevolking van Nederland als geheel nog zo weinig profijt trekt van de wetenschappelijke en technische vorderingen, die de tandheelkunde de laatste decennia toch ongetwijfeld gemaakt heeft.

Als oorzaken heeft hij in het licht gesteld: de onder de vigerende levens- en voedingsgewoonten nimmer aflatende en steeds nog toenemende aanvalsdruk van de cariës en – in tweede instantie – van de parodontopathieën, verder de veelal ontoereikende duurzaamheid van de restauratieve behandeling en – vooral – de veel te geringe curatieve mankracht. Door een samenstel van ongunstige factoren, waartoe ook de tijdrovendheid van de conserverende behandeling behoort, gaat een groot aantal elementen, zowel van het temporeire als van het blijvende gebit, ontijdig verloren.

In het verloop van zijn rede heeft Prof. SCHEFFER tevens zijn inzichten weergegeven met betrekking tot de maatregelen ter bestrijding van de alom als beschamend ondervonden impasse. In aanmerking nemend de verwachting dat het nog vele jaren zal duren alvorens het tandartsencorps een naar huidige begrippen redelijke omvang zal hebben bereikt, is het begrijpelijk dat hij ook de kwestie van de hulpkrachten in zijn beschouwingen heeft betrokken. Daarbij is zijn voorkeur voor de curatieve hulpkracht (de schooltandverzorgster) boven de preventieve (de mondhygiënist) op niet mis te verstane wijze aan de dag getreden.

Men kan waardering hebben voor het feit dat Prof. SCHEFFER dit delicate onderwerp voor een uitgebreid forum aan de orde heeft gesteld. Immers – zo luidt zijn aanhef – de traditie wil dat bij een bijzondere gelegenheid gelijk de officiële opening van het Lustrum pleegt te zijn, de Rector zijn gedachten laat gaan over een thema uit zijn vakgebied, dat hem na aan het hart ligt. Er behoort zelfs moed toe om onder dusdanige feestelijke omstandigheden een analyse van een zo weinig opwekkende situatie te ondernemen en omomwonden van zijn overtuigingen blijk te geven . . . ook al gaat de voorgestelde oplossing tegen de opvattingen van een groot aantal beroeps- genoten in.

Niettemin is er reden tot twijfel, of plaats en tijdstip juist gekozen zijn om – nadat de Overheid in principe heeft gekozen tot de invoering van mondhygiënistes en een uit de professie gevormde Stichting sedert maanden

streeft naar verwezenlijking van dit doel – een zo uitgesproken mening wereldkundig te maken.

Bij een spectaculaire gelegenheid als de onderhavige krijgt deze nl. een accent, dat nooit kan worden bereikt door hen, die een afwijkende opvatting zijn toegedaan. Men denke slechts aan de bijzondere publiciteit, waarmee een rede op dit niveau is omgeven. De publieke opinie vraagt niet of de mening van de Rector wellicht voor gerechtvaardigde tegenspraak vatbaar is: zij zal onder de indruk van de omstandigheden waaronder zij werd uitgesproken, geneigd zijn, de aangevoerde argumenten, als bij uitstek gezaghebbend, zonder kritiek over te nemen.

Hiermede wil niet worden gezegd dat deze ondeugdelijk zijn. Wanneer te dezer plaatse een zekere teleurstelling over de inhoud van de overigens belangwekkende rede wordt geuit, dan geschiedt dit uit de overtuiging dat Prof. SCHEFFER de mening van de andersdenkenden niet voldoende recht heeft laten wedervaren. Wanneer hij dat wel gedaan had, ware dit aan de waarde van zijn betoog ten goede gekomen. Thans blijft de indruk van eenzijdigheid, die weinig strookt met het nog altijd controversiële karakter van het probleem.

Zo zal de uitspraak dat men met de invoering van de mondhygiëniste voorshands het tegendeel van de bedoeling zal bereiken, menigeen wel wat erg paradoxaal in de oren hebben geklonken.

Er spreekt een zekere vrees uit voor meer 'dental-mindedness' van het publiek. Men kan zich afvragen of deze vrees geen slechte raadgeefster is. Men is gewend 'dental-mindedness' hier te lande te vertalen met de term 'tandverzorgingsgezindheid'. Dit mag al geen fraai woord zijn, er blijkt in elk geval duidelijk de bedoeling uit, ook de gezindheid tot eigenverzorging aan te kweken, ten einde preventie van de grootste vijanden van het gebit: cariës en parodontale aandoeningen, te bereiken.

Het is in de eerste plaats *preventie*, waarom de tandheelkunde zo dringend verlegen is. Bij het aankweken van het begrip voor de noodzaak hiervan zou de mondhygiëniste zeer nuttig werk kunnen verrichten door voorlichting van schoolkinderen in de vroege jeugd, wanneer de voedingsgewoonten nog niet vastliggen. Geeft men aan de zo noodzakelijke heropvoeding van het publiek niet de grootst mogelijke voorrang dan is het aan gerechte twijfel onderhevig of de invoering van curatieve hulpkrachten zóveel soelaas zal bieden, dat daardoor een belangrijk aantal tandartsen zal vrijkomen ten behoeve van andere sectoren van de sociale tandheelkunde, bv. de gebitszorg van de jeugd van 12–20 jaar. Men kan met hetzelfde recht de mening verkondigen dat zij vruchteloos zullen meehollen met het achter de wagen gespannen paard.

Ook de uitspraak dat met de schooltandverzorgster wellicht een georganiseerde kleutertandverzorging zou kunnen worden verwezenlijkt, lijkt voor tegenspraak vatbaar. De stelselmatige verzorging van het melkgebite is een

zeer moeilijk onderdeel van de praktijk der conserverende tandheelkunde, in het bijzonder omdat de speciale structuur van het melkgebit ertoe leidt dat men ook bij ogenschijnlijk oppervlakkige defecten dikwijls wordt geconfronteerd met endodontische complicaties, die in elk geval buiten het arbeidsveld van deze hulpkrachten liggen.

Zoals de zaken nu staan, rijzen er met betrekking tot het nut van de invoering van curatieve hulpkrachten nog tal van vragen, waarbij nog geheel wordt afgezien van problemen van praktische aard (zoals het benodigde zeer hoge aantal) omdat die ten aanzien van mondhygiënisten ook gelden.

Laat ons toch niet vergeten, dat de kern van alle moeilijkheden is gelegen in het feit, dat de bevolking van Nederland door de bestaande, ontstellende snoepgewoonten zelf in belangrijke mate ertoe heeft bijgedragen dat men in de gewraakte impasse is geraakt. De omvang van het tandbederf is daardoor tot een dusdanige hoogte gestegen, dat elke *restauratieve* maatregel op sociaal gebied gedoemd is, grotelijks tekort te schieten. Het lijkt daarom volstrekt noodzakelijk, bij elke poging om uit het moeras te geraken, het volle gewicht te leggen op de *preventie*, o.a. door intensieve voorlichting.

Daarom is er – bij alle waardering voor de openhartigheid, waarmee Prof. SCHEFFER voor zijn overtuiging is opgekomen – reden te betreuren dat hij onder de gegeven omstandigheden zo eenzijdig stelling heeft genomen.